

16 Μαρτίου 1964: Ο εκπατρισμός των Ελλήνων της Πόλης

Η Απέλαση των Ελλήνων της Κωνσταντινούπολης από το Κράτος της Τουρκίας με την κατηγορία «Βλαβερών Δραστηριοτήτων» το 1964

ΜΕΡΟΣ Γ'

Με την έκδοση του Μυστικού Διατάγματος (Μ.Δ.) 6/3801 τον Νοέμβριο του 1964 (κυκλοφορούσε εντός των κρατικών υπηρεσιών ως απόρρητο έγγραφο χωρίς ποτέ να δημοσιευτεί στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης) οι κινητές και ακίνητες περιουσίες των απελαθέντων Ελλήνων τέθηκαν σε καθεστώς «δέσμευσης» με αποτέλεσμα να απαγορευτεί οποιαδήποτε πράξη εκμετάλλευσης, μεταβίβασης, κληρονομικών δικαιωμάτων. Ακόμα απαγορεύτηκαν και σε περιπτώσεις διαζυγίων που οι σύζυγοι τους ήταν υπήκοοι της Τουρκίας. Επιτράπηκε η ανάληψη ενός ελάχιστου μηνιαίου ποσού από τις συζύγους των απελαθέντων. Το Μ.Δ. χρησιμοποιήθηκε για πολλές δεκαετίες κατά των Ελλήνων (ακόμα και με υπηκοότητα της Τουρκίας) στην παρεμπόδιση κληρονομικών δικαιωμάτων τους

από δικαστήρια της Τουρκίας που επικαλούνταν το Μ.Δ. χωρίς να το γνωρίζουν οι αδικούμενοι Έλληνες. Το 1987 η Τουρκική Κυβέρνηση, στην προσπάθεια της για προσέγγιση με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, αναγκάστηκε να ανακαλέσει το Μ.Δ. Αν λάβει κανείς υπόψη ότι ο πληθωρισμός στην Τουρκία για δεκαετίες ήταν στο επίπεδο 100% μετά από 25 χρόνια «παγώματος» οι τραπεζικοί λογαριασμοί των απελαθέντων εκμηδενίστηκαν.

Στις αρχές του έτους 1964 από τα 36.000 ενεργά μέλη του Εμπορικού Επιμελητηρίου της Πόλης οι 1.000 ήταν Έλληνες υπήκοοι ενώ οι επιχειρήσεις που ανήκαν σε Έλληνες με Τουρκική υπηκοότητα ήταν 18.000. Με την έναρξη των Απελάσεων, τον Απρίλιο του 1964, οι εθνικιστικές φοιτητικές ομοσπονδίες (δεξιές και αριστερές) εξήγγειλαν την οργάνωση οικονομικού αποκλεισμού σε Ελληνικές επιχειρήσεις τοιχοκολλώντας πινακίδες που ανέφεραν: «Συμπatriώτη μην συναλλάσσεσαι από εδώ που σε εκμεταλλεύεται οικονομικά και τα γρόσια που δίνεις γίνονται σφαίρες κατά των αδελφών σου». Κανένα μέτρο από τις αρχές δεν λήφθηκε κατά της παράνομης αυτής πράξης. Την ίδια περίοδο εφαρμόστηκε η εκστρατεία «Πολίτη μίλα Τουρκικά».

Η Στάση του Τύπου στη Τουρκία

Το μεγαλύτερο τμήμα των εφημερίδων της Τουρκίας υπήρξε ο μηχανισμός έντονης προπαγάνδας κατά της Ελληνικής Κοινότητας και ιδιαίτερα συκοφαντικών και υβριστικών δημοσιευμάτων με πρώτο στόχο το Οικουμενικό Πατριαρχείο και τον Πατριάρχη Αθηνάγορα δημιουργώντας μια αφόρητη κατάσταση ψυχολογικής βίας κατά της Ελληνορθόδοξης Κοινότητας στην Πόλη. Με συστηματικό τρόπο οι μαζικής κλίμακας παραβιάσεις των δικαιωμάτων κατά της Ελληνορθόδοξης Κοινότητας συνδέθηκαν με τα γεγονότα στην Κύπρο και τις Ελληνοτουρκικές διαφορές. Σε περίπτωση ελάχιστων δημοσιεύσεων που έθεταν θέμα ότι τα μέτρα κατά της Μειονότητας συνιστούσαν παραβίαση των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ανθρώπου και ακόμα του Συντάγματος και των Νόμων της Χώρας, αυτές αποσιωπήθηκαν αμέσως. Γενικά ο τύπος της Τουρκίας υπήρξε ο πρωτεργάτης

των καταπιεστικών μέτρων. Στην Ελλάδα ο τύπος έδωσε περιορισμένη σημασία στις Απελάσεις και τους μαζικούς διωγμούς κατά των Ελλήνων της Πόλης. Στις Αθηναϊκές εφημερίδες οι σχετικές ειδήσεις ήταν σε 2 ή και 3 προτεραιότητα.

Ταυτόχρονα και παράλληλα με τις Απελάσεις, κατόπιν αποφάσεων της Ειδικής Επιτροπής Μειονοτήτων τέθηκαν σε εφαρμογή τα παρακάτω καταπιεστικά και αντιμειονοτικά μέτρα:

- Διορίστηκαν στα Ελληνικά μειονοτικά σχολεία Τούρκοι υποδιευθυντές που περιόριζαν τις αρμοδιότητες των Ρωμιών μειονοτικών Διευθυντών και απομακρύνθηκαν όλα τα σύμβολα που θυμίζουν την Ελληνορθόδοξη ταυτότητα και πολιτισμό (Όπως Ελληνικές επιγραφές και ακόμη πλαίσια παραθύρων σε σχήμα Σταυρού). Παύθηκε από τα καθήκοντα του χωρίς καμία αιτιολογία μεγάλος αριθμός Ρωμιών εκπαιδευτικών. Ο Γενικός Διευθυντής Παιδείας της Πόλης, καλώντας σε συνάντηση περί τα τέλη του Ιανουαρίου του 1964 τους διευθυντές και δασκάλους των Ελληνικών μειονοτικών σχολείων, δήλωσε ότι ο μόνος λόγος για τον οποίο ο ίδιος δεν εφάρμοσε σκληρότητα και βία κατά της Ελληνορθόδοξης Κοινότητας της Πόλης ήταν ότι αυτό δεν εξυπηρετούσε τα εθνικά συμφέροντα της χώρας, προκαλώντας με αυτή την δήλωση μια ατμόσφαιρα πανικού και ανησυχίας.

- Μαθητές με καταγωγή προγόνων τους από την Ήπειρο επί της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, που καταγράφονταν ως Ορθόδοξοι Αρβανίτες στο δελτίο ταυτότητας των, απομακρύνθηκαν από τα μειονοτικά Ελληνικά σχολεία.

- Τον Σεπτέμβριο του 1964 έκλεισαν τα Ελληνικά σχολεία στην Ίμβρο και την Τένεδο και στη συνέχεια τέθηκε σε εφαρμογή ΣΧΕΔΙΟ ΤΗΞΗΣ - ΕΞΟΝΤΩΣΗΣ το οποίο αποτελούταν από την σειρά διωγμών: απαλλοτρίωση των δύο κάμπων στην Ίμβρο για την αφαίρεση των οικονομικών πόρων των Ελλήνων, δημιουργία ανοικτής φυλακής βαρυντικών που βιαιοπραγούσαν κατά των κατοίκων, εποικισμός των νησιών με την μεταφορά πληθυσμών από τις Κουρδικές και Ποντιακές επαρχίες και μετανάστες από την Βουλγαρία. Υπήρξαν πολλές δολοφονίες κατοίκων.

Οι Επιπτώσεις των Απελάσεων επί της Ελληνορθόδοξης Κοινότητας της Πόλης

Αν και ο αριθμός των Ελλήνων υπηκόων που απελάθηκαν ήταν 12.500, επειδή στις περισσότερες περιπτώσεις οι σύζυγοι και τα τέκνα είχαν την ιθαγένεια της Τουρκίας επηρεάστηκαν άμεσα 30.000 Έλληνες της Πόλης. Επιπλέον σαν συνέπεια των ισχυρών καταπιεστικών μέτρων, αρχής γενομένης από το τέλος τους έτους 1963, ο Ελληνικός πληθυσμός στην διάρκεια 12 μηνών μειώθηκε από 90.000 σε 30.000. Ο στόχος που είχε τεθεί σε έκθεση του Λαϊκού Ρεπουμπλικανικού Κόμματος για τις Μειονότητες το 1946, για τον εορτασμό της 500ης επετείου της Άλωσης το 1953 χωρίς την παρουσία των Ρωμιών στην Πόλη, επιτεύχθηκε σε σημαντικό βαθμό με καθυστέρηση 11 ετών, έχοντας αποτύχει να επιτευχθεί

Απελαθέντες κατά την άφιξή τους στην Ελλάδα (Αρχείο του Συλλόγου Απελαθέντων Ελλήνων Υπήκοων εκ Τουρκίας)

το αποτέλεσμα αυτό με το μαζικό Πογκρόμ της νύκτας 6-7/9/1955.

Η Κυβέρνηση του Ισμέτ Ίνονου το 1964 εκμεταλλεύομενη μια μακρόχρονη εκκρεμότητα και παρά την σαφή υπαγωγή των Ελλήνων υπηκόων της Πόλης στο καθεστώς Εταμπλί, εφάρμοσε την πολιτική απελάσεων και εξαναγκασμού σε εκπατρισμό με την εφαρμογή ενός ευρέος φάσματος καταπιεστικών μέτρων. Αποτέλεσμα ήταν η μείωση του πληθυσμού της Ελληνικής Κοινότητας σε διάστημα 12 μηνών μετά από τον Μάρτιο του 1964 από 90.000 σε 30.000.

Τα αντιμειονοτικά μέτρα που σχεδιάστηκαν και εφαρμόστηκαν από την Ειδική Επιτροπή Μειονοτήτων (Azinliklar Tali Komisyonu) την περίοδο των ετών 1962-2003 εξανάγκασαν σε έξοδο το μεγαλύτερο τμήμα της Ελληνορθόδοξης Κοινότητας και των άλλων μη- Μουσουλμανικών μειονοτήτων. Τα αντιμειονοτικά αυτά μέτρα αποτελούν βάνουσες παραβιάσεις της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου Ρώμης (1950) και όλων των άρθρων της Σύμβασης της Λωζάννης για την προστασία των μειονοτήτων. Οι διωγμοί υπήρξαν επίσης συστηματικοί κατά των Ιδρυμάτων των μειονοτήτων, με κορυφαία την απόφαση το καλοκαίρι του 1974 του Ανώτατου Αναιρετικού Δικαστηρίου για την κατάσχεση όλων των περιουσιών που είχαν αποκτήσει τα μειονοτικά ευαγή ιδρύματα την περίοδο 1936-1974 με το αιτιολογικό ότι τα μέλη των μειονοτήτων αν και είναι πολίτες της χώρας όμως είναι και ξένοι πολίτες.

Πρόκειται για νομική εκτροπή που καταργήθηκε με αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου τα τελευταία 10 χρόνια. Παρά το ότι έχουν επιστραφεί αρκετές περιουσίες δεν έχουν αρθεί πολλές αδικίες κατά των μειονοτικών ευαγών ιδρυμάτων.

Η Οικουμενική Ομοσπονδία Κωνσταντινουπολιτών έχει υποβάλει τα τελευταία τρία χρόνια τις απαιτήσεις της προς την Κυβέρνηση της Τουρκίας, ώστε να υπάρξει έναρξη της πορείας προς αποκατάσταση και επανόρθωση των μαζικής κλίμακας παραβιάσεων των δικαιωμάτων του ανθρώπου που έχει υποστεί η Ελληνορθόδοξη Κοινότητα της Κωνσταντινούπολης με γνώμονα το Ψήφισμα 60/147 της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ.

Οι απαιτήσεις αυτές αποτελούν ζήτημα σεβασμού δημοκρατικών αρχών και δικαιωμάτων του ανθρώπου και η πραγματοποίησή τους θα είναι προς όφελος όλων των πολιτών της Τουρκίας.